Наша громада – єдина родина

Де згода в сімействі, де мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона.
І.П. Котляревський.

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА ПРО ЖИТТЯ НАШОГО КРАЮ №6 (81) 26 БЕРЕЗНЯ 2021 РОКУ

Весна – пора прибирання і благоустрою

«Прокинувся зранку – прибери свою планету!» – казав Маленький принц, натякаючи на те, що кожен житель Землі несе відповідальність за її чистоту.

Українці здавна славилися охайністю та хазяйновитістю. Традиційно навесні до Пасхи наші пращури наводили лад у домівках, підмазували й білили хати, прибирали від сміття, торішніх бур'янів тощо свої двори й вулиці, а до Проводів упорядковували ще й кладовища – місця спочинку померлих.

У наші дні по всій Україні щороку організовують та проводять місячники чистоти й різноманітні акції, під час яких працівники житлово-комунального господарства, школярі, студенти, небайдужі громадяни прибирають вулиці, парки і сквери, обпилюють та підбілюють дерева, фарбують паркани й виконують інші роботи з благоустрою навколишньої території.

За час існування Білоцерківської ОТГ тут теж сформувалися певні традиції. Школярі й педагоги впорядковують подвір'я своїх навчальних закладів, працівники підприємств та установ наводять лад на прилеглій території. А ще жителі громади разом виходять на суботники з прибирання кладовищ та «нічийних» місць. І така спільна робота на благо громади неабияк згуртовує людей, переконаний Білоцерківський сільський голова І. В. Лещенко.

– Щороку небайдужі жителі громади – депутати сільської ради, працівники виконкому, вчителі, школярі, активісти – спільно прибирають узбережжя річки Псьол, – розповідає Іван Васильович. *– На жаль, після відпочивальників прибережна смуга Псла всуціль укрита папірцями, поліетиленовими пакетами, пластиковими стаканчиками, пляшками та іншим сміттям. Усе це ми збираємо в мішки й потім вивозимо.*

Торік через пандемію коронавірусу довелося порушити таку гарну традицію, та сільський голова сподівається, що цього року все ж удасться організувати та провести суботник. Принаймні, поодинці чи невеликими групами прибрати прибережну смугу. Адже карантин – не привід потопати в смітті.

– Ще 2016 року депутати сільської ради ухвалили Правила благоустрою території населених пунктів Білоцерківської сільської ради, які регламентують порядок підтримання в належному стані території та об'єктів благоустрою нашої громади, права та обов'язки власників домоволодінь, усіх жителів населених пунктів, суб'єктів господарювання, – продовжує Іван Васильович. *– Ці правила містять також норми, за порушення яких передбачена відповідальність згідно з Кодексом України про адміністративні правопорушення.*

І. В. Лещенко і С. В. Шатлов обговорюють питання благоустрою громади.

Відтоді минуло п'ять років, відбулися певні зміни і в громаді, і в країні, зокрема в законодавчій сфері. Настав час переглядати ці Правила. Оскільки це регуляторний акт, то за законом обов'язково має відбутися його попереднє обговорення. Ми підготували проект нових Правил благоустрою, найближчим часом він буде оприлюднений. І лише після загального обговорення з урахуванням побажань громадян Правила благоустрою будуть ухвалені.

Мушу зазначити, що більшість жителів громади й керівників підприємств дотримуються чинних правил, спротиву щодо їх виконання немає. Та все ж трапляються й недбайливі господарі, які порушують окремі норми. Непоодинокі випадки, коли вздовж вулиць попід парканами насипані купи щебеню, піску, стоять копиці сіна чи лежать якісь бетонні стовпчики, які невідомо коли використовуватимуть. Це псує загальну картину населеного пункту, створює незручності іншим жителям, заважаючи руху людей, транспорту, а особливо – прибиранню снігу в зимовий період.

Користуючись нагодою, хотів би звернутися до всіх жителів громади та закликати навести лад не лише у своїх дворах, а й на вулицях побіля них. Помиляється той, хто вважає, що у нього за парканом повинні прибирати працівники відділу благоустрою, сусіди чи невідомо хто.

Весна – це час оновлення як природи, так і людських душ: ми відчуваємо приплив сил, енергії, мимоволі хочемо змінити своє життя й навколишній світ. Отож бажання навести лад цілком природне та закономірне.

Цьогорічна весна трохи запізнюється і, порадувавши нас кількома теплими та сонячними днями, періодично пасує перед наступом зими. Та все ж весна неодмінно прийде, а значить, і прибирання не за горами. Територія нашої громади – це наш спільний дім, і скрізь повинно бути чисто, прибрано та затишно.

Зінаїда МАТЯШОВА.

2019 рік. Суботник на подвір'ї Красногорівської школи.

Жодне звернення не залишиться без уваги

10 березня відбулася робоча зустріч заступників Білоцерківського сільського голови Н. П. Падалій і С. В. Козаренко із соціальними робітниками Центру надання соціальних послуг, які обслуговують жителів сіл Рокита, Корнієнки, Попове, Мостовівщина, Кравченки та Говори.

У засіданні взяли участь директор, бухгалтер та фахівець із соціальної роботи центру. Зустріч відбулася на базі колишньої Рокитянської сільської ради.

У ході живої та конкретної розмови було обговорено багато проблемних питань, які виникають у соціальних робітників під час виконання посадових обов'язків.

Заступник сільського голови Ніна Петрівна Падалій наголосила, що кожне звернення громадян, які перебувають на обслуговуванні, не залишиться без уваги й буде розглянуте в індивідуальному порядку, адже якісне надання послуг неможливе без визначення потреб кожного, хто перебуває на обслуговуванні в центрі.

Обговорили й питання обслуговування людей похилого віку в умовах поширення коронавірусу, зокрема докладно проаналізували дотримання умов особистого захисту працівників.

По закінченню зустрічі соціальні робітники були забезпечені необхідними засобами для роботи, зокрема куртками, халатами й сумками.

Юлія ФЕЛОНЕНКО,
директор Центру надання соціальних послуг Білоцерківської сільської ради.

Учасники зустрічі (зліва направо): Ніна Петрівна Падалій, Надія Ярославівна Жиленко, Віра Миколаївна Ковба, Любов Григорівна Литвиненко, Валентина Іванівна Шевченко, Валентина Василівна Ворожбит, Лідія Василівна Полтавець, Світлана Василівна Козаренко.

Із професійним святом!

Із 1994 року в Україні у третю неділю березня відзначають День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення. У цей день вшановують людей, до професійних обов'язків яких належать прибирання, благоустрій та озеленення вулиць, парків, підтримання в належному стані всіх інженерних комунікацій, надання послуг із ремонту побутової техніки, взуття, одягу тощо.

У нашій громаді теж є працівники, які щодня задовольняють потреби людей у повсякденних і життєво необхідних послугах. Це працівники відділу благоустрою. Їхня праця не завжди помітна, але вкрай необхідна. Вони вивозять сміття, обрізають дерева й кущі, обкошують узбіччя доріг... А ще при потребі ліквідовують аварії та виконують ремонти у школах, будинках культури, інших комунальних закладах.

2021 року День працівників житлово-комунального господарства і побутового обслуговування населення припадає на 21 березня. Тож із нагоди професійного свята давайте подякуємо всім, хто дбає про наш комфорт і порядок у громаді, та побажаємо їм міцного здоров'я, щастя й успіхів.

Про їхню роботу читайте, будь ласка, на стор. 3.

Вшанували Великого Кобзаря

У навчальних закладах відбулися Шевченківські дні

У кожного народу є талановиті митці, поети, письменники. І є свої святині. Для багатьох поколінь українців світочем, генієм, немеркнучим образом був і залишається Тарас Григорович Шевченко.

Його називають провісником нового життя, народним пророком, титаном духу, який уболівав за долю рідного народу. Без його імені не можна уявити нашої літератури, нашої культури, нашої країни.

Щороку на початку березня світ вшановує пам'ять великого сина українського народу. В усіх навчальних закладах нашої громади відбулися Шевченківські дні з нагоди 207-ї річниці від дня народження Кобзаря. Вони були цікавими та різноплановими.

Педагоги Рокитянського ЗЗСО І–ІІІ ступенів запросили учнів 7–11 класів до літературно-мистецької вітальні, де відбувся захід під назвою «Наш Шевченко». Його ведуча Ніна Віталіївна Большачкова розповіла про маловідомі факти з життя поета, проаналізувала поетичну та художню творчість митця. Учні декламували твори Т. Шевченка, слухали пісні на його вірші, переглядали картини. А вчителі української мови та літератури І. І. Лисенко й Н. О. Кравченко провели літературний квест творчістю Шевченка.

У Мостовівщинському ЗЗСО І–ІІ ступенів урочистості розпочалися з конкурсу-вікторини для учнів 5-8 класів «Мені тринадцятий минало...» Наступним акордом свята стала єдина година спілкування «Звучи над нашим рідним краєм, безсмертне слово Кобзаря!», що відбулася опівдні 9 березня.

Запам'ятається учням і театралізована літературно-музична композиція «І став для нас він світочем в віках», яку разом із учнями підготували вчителі-філологи та бібліотекарка школи. Школярі переконливо зіграли уривок з поеми «Наймичка». Пророчо прозвучали у фіналі заходу слова В. Симоненка:

У росяні вінки заплетені суцвіття
До ніг тобі, титани, кладемо.
Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття,
Тебе своїм сучасником звемо.

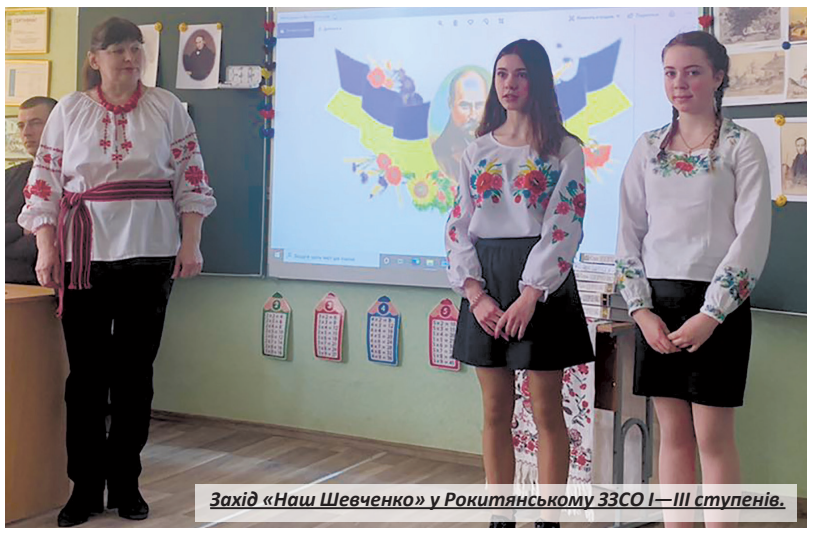

Захід «Наш Шевченко» у Рокитянському ЗЗСО І—ІІІ ступенів.

Літературнв вікторинв «Сторінками життя й творчості Т. Шевченка» в Білоцерківській школі.

Конкурс читців-декламаторів «І лине над землею Шевченкове слово» в Балакліївському НВК.

Шевченківські дні у Мостовівщинському ЗЗСО І—ІІ ступенів.

Крім того, вчителі-філологи та вчителі початкових класів провели на уроках «Хвилинки Кобзаря». Діти декламували вірші Т. Г. Шевченка, й вони наповнили зміст уроків величними словами Кобзаря.

Низка заходів відбулася й у Балакліївському НВК. Це книжкова виставка «Шана Кобзареві», на якій були представлені твори геніального поета, наукова та публіцистична літератури про нього, конкурс малюнків «Садок вишневий коло хати», конкурс читців-декламаторів «І лине над землею Шевченкове слово».

Діти із задоволенням декламували твори Шевченка, заново відкривали знайомі рядки, переосмислювали прочитане. А учениця 3 класу Ліза Мусіна заспівала пісню «Зацвіла в долині червона калина».

Між учнями 5, 7, 9 класів провели гру-квест «Як ми знаємо творчість Т. Шевченка». Учасники заходу відповідали на запитання, раділи власним перемогам, дивувалися, коли дізнавалися про невідомі сторінки життя Кобзаря. Із великим задоволенням і цікавістю вихованці 5 та 7 класів розгадували кросворди «Сторінками біографії Т. Шевченка». Крім того, п'ятикласники взяли участь у вікторині «Мені тринадцятий минало».

Насиченими були Шевченківські дні у Білоцерківській школі. На уроках трудового навчання діти виготовили плакат співпраці «Портрет Т. Шевченка». Вихованці групи продовженого дня переглянули мультфільм про Тараса Григоровича, а п'ятикласники вивчали творчість письменника на уроках. Дев'ятикласники дізналися про зв'язки Шевченка з Полтавщиною, зокрема про період творчого піднесення – «Мар'янську осінь» Тараса, а також змагалися в інтелектуальній грі «Найрозумніший». Учні 5–6 класів продемонстрували чудові знання творчості письменника під час літературної вікторини «Сторінками життя й творчості Т. Шевченка». Протягом тижня діяла виставка книг, ілюстрацій, літературних газет, присвячених творчості Кобзаря.

Без сумніву, кожен школяр відкрив для себе багато нового й цікавого, переосмислив уже відомі факти, збагатився духовно.

Шевченківські дні переросли у тиждень літератури

9 березня кожен урок у Подільській школі розпочинався з інформаційної хвилини й декламування поезій Т. Г. Шевченка.

Цього ж дня відбулося відкриття тижня української мови та літератури. Його присвятили 207-й річниці від дня народження та 160-річчю вшанування пам'яті Великого Кобзаря. Учителька української мови та літератури Наталія Василівна Каленіченко, а також усі класоводи підготували для дітей багато цікавих заходів. Жоден педагог не залишився осторонь тижня.

Другокласники на чолі з класоводом Катериною Миколаївною Рожко взяли участь у виставці малюнків «Тобі, Тарасе, наша шана». Діти завчили напам'ять і залюбки декламували вірші, а на класних годинах слухали оповідання про дитячі роки Кобзаря за редакцією Д. Красицького «Тарасові світанки», переглядали відео про життя Шевченка. Знання закріпили проведенням вікторини «Доля, осяяна талантом».

Третьокласники завітали до поетичної вітальні «Тарасове слово не має кордонів», у ході якої самі декламували вірші й слухали онлайн віршування учнів із різних куточків країни.

Педагог Наталія Іванівна Шостак провела мовне змагання «Суржик мовоньку вивчає» між учнями 3 і 4 класів. Змагалися команди «Соняшник», «Барвінок» та «Калинонька», які за маршрутними листами долали різні цікаві станції. Так, на станції «Мовна плутанка» довелося розгадувати мовні ребуси. Перемогла команда «Барвінок», яка була визнана найкращим знавцем українського суржика й нагороджена дипломом та солодкими призами.

Учні 5-го класу здійснили захоплюючу слайд-подорож «Дитячі роки Великого Кобзаря», взяли участь у мультимедійній вікторині «Що ми знаємо про Т. Г. Шевченка», де відповідали на різноманітні запитання й отримували за це бали. Перемогла Евеліна Каленіченко.

Дуже цікавим виявилася літературна гра «Світова слава генія» для учнів 5–8 класів. Діти шукали закодовані слова серед різних літер, що стосуються біографії поета. Номінованими стали: 1 місце – Глушич К. (8 клас), 2 місце – Сай В. (7 клас), 3 місце – Бухало В. (7 клас).

Для учні 6–8 класів було проведено розвиваючу веб-екскурсію «Пам'ятники Т. Г. Шевченку в Україні та світі». Діти дізналися, що пам'ятники Кобзареві встановлено майже в усіх населених пунктах України та в багатьох країнах світу.

Учні 8 класу дуже успішно грались зі складанням літературних пазлів – ілюстрацій до творів «Мені тринадцятий минало...», «Садок вишневий» та «Причинна» Т. Г. Шевченка.

Крім того, в рамках тижня української мови та літератури в Подільській школі проведено літературно-мистецький сад «Цвіте дивограєм Тарасове слово» для 4–8 класів. Кожен клас разом зі своїм класним керівником читали для відеозапису найвідоміші вірші Шевченка. Наприкінці тижня між учнями 6–8 класів проведено грукквест «Творчість Тараса Шевченка». Школярів поділили на три команди: «Шевченкознавці», «Гайдамаки», «Кобзареві діти». Вони виконували завдання на п'яти станціях. Зрештою перемогла команда «Шевченкознавці», учасники нагороджені грамотами.

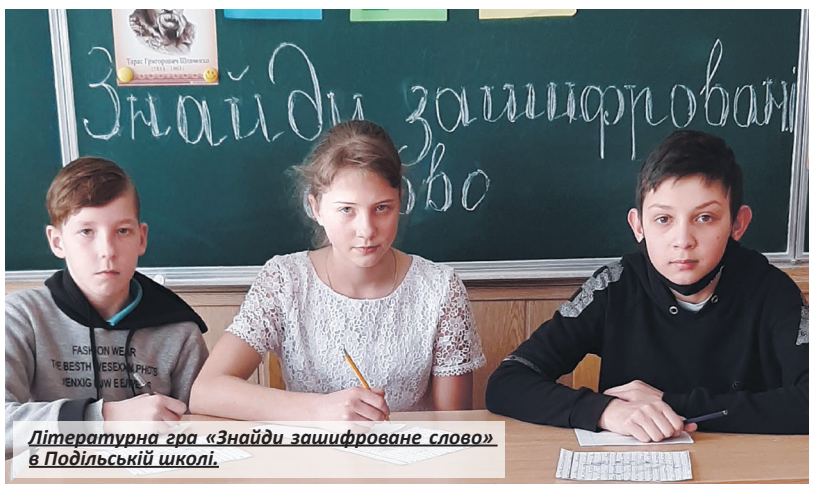

Літературна гра «Знайди зашифроване слово» в Подільській школі.

Скарби безсмертного Тараса

Народознавчий клуб «Берегиня» Балакліївської сільської бібліотеки—філії запросив 9 березня 2021 року другокласників Балакліївського НВК та їхню вчительку Ю. Ю. Захаренко на годину поезії «Скарби безсмертного Тараса».

Під час години поезії «Скарби безсмертного Тараса».

Бібліотекарка Л. І. Ісаєнко познайомила дітей із книжковими виставками «Шевченкове слово не старіє у віках» та «Кобзар — Біблія українського народу».

Про життєвий і творчий шлях поета дітям розповіла вчителька Ю. Ю. Захаренко, а про його подорож Полтавщиною — заступник Білоцерківського сільського голови з питань діяльності виконавчих органів ради Л. П. Луць.

Діти декламували вірші Шевченка «Тече вода з-під явора», «Садок вишневий коло хати», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Мені тринадцятий минало», «Зоре моя вечірняя».

А користувачка бібліотеки, учасниця народознавчого клубу «Берегиня», депутат сільської ради, голова ветеранської організації Л. А. Лобанова прочитала дітям шевченків «Заповіт».

Учасниці «Берегині» пригостили дітей домашніми смаколиками: смачними пиріжками, запашним узваром та духмяними яблуками.

Лідія ІСАЄНКО,
бібліотекарка Балакліївської сільської бібліотеки—філії.

Суто чоловіча команда

Відділ благоустрою виконавчого комітету Білоцерківської сільської ради існує з моменту створення об'єднаної територіальної громади. І переоцінити важливість цього структурного підрозділу дуже важко, адже саме його працівники забезпечують упорядкування територій усіх населених пунктів, підтримання їх у належному стані, виконання аварійних та ремонтних робіт різної складності й ще багато-багато чого.

На сьогодні відділ благоустрою налічує 11 працівників. Можна тільки дивуватися вправності та багатофункціональності цих чоловіків (а працюють у відділі винятково представники сильної статі): вони можуть замінити сантехніку, полагодити еклектромережу, виконати зварювальні чи будівельно-монтажні роботи. У кожного – справді золоті руки.

– Звичайно, не всі можуть цілком професійно виконувати різні види робіт, тож у кожному конкретному випадку хтось бере на себе роль керівника й основного виконавця, а хтось – функції підсобника, – пояснює завідуючий господарством громади Сергій Миколайович Шатлов. *– Як на мене, то для роботи в команді головне – готовність узяти на себе відповідальність. У нас усі хлопці працьовиті, старанні, сумлінні та відповідальні. Ніхто не ховається за спинами товаришів.*

Додайте до цього ще й цілковиту безвідмовність: коли виникає потреба, працівники відділу благоустрою працюють і в обідню перерву, й після закінчення робочого дня. Навіть у вихідні дні чи посеред ночі виїжджають ліквідовувати наслідки аварії, щоб забезпечити безперебійне постачання води або тепла в дитсадок, школу чи будинок культури.

– Торік навесні на території нашої громади було висаджено кілька сотень молодих дерев. Разом із працівниками виконкому працівники відділу благоустрою взяли найактивнішу участь у цьому процесі,– веде далі С. М. Шатлов. *– Сподіваюся, що цього року озеленення продовжиться, й хлопці долучаться до нього.*

Загалом за кожним працівником закріплена певна територія, за яку він відповідає. Так, с. Поділ обслуговує Святослав Іванович Танцюра, Огирівку – Григорій Григорович Недоїдок. У Балаклії працює Микола Васильович Требух, у Бірках – Сергій Миколайович Моргун. На сторожі чистоти й порядку в с. Рокита і В. В. Сидоренком, коли обидва лагодили електроплиту та замінювали електрокабель у їдальні Рокитянського ЗЗСО І-ІІІ ступенів.

Як виявилося, Володимир Васильович Сидоренко за фахом електрик, раніше працював на Красногорівській РЕС. У відділі благоустрою він недавно: лише три місяці.

Олександр Хоменко і Володимир Сидоренко ремонтують плиту в шкільній їдальні.

стоять Михайло Михайлович Ізай і Віктор Олексійович Яременко, а Мостовіщину, Попове, Корнієнки обслуговують В'ячеслав Миколайович Рибальченко і Олександр Миколайович Приходько. Білоцерківка, Красногорівка, Дзюбівщина та інші навколишні села – це «вотчина» Олександра Миколайовича Хоменка та Володимира Васильовича Сидоренка. Однак при потребі кожен із готовністю долучається до виконання інших робіт на інших територіях. Працівникам відділу благоустрою доручають найрізноманітнішу роботу: перекрити дах, вставити двері, зробити відкоси, виконати штукатурні роботи, відремонтувати м'ясорубку в школі чи дитсадку, вирубати дерева тощо.

Ми зустрілися з О. М. Хоменком

– Останнім часом я працював на сезонних і тимчасових роботах, – розповідає він. – *Останнє місце роботи – «Укравтодор», спилював бензопилкою дерева перед тим, як підприємство приступило до ремонту дороги «Шишаки – Миргород». Деякий час був безробітним, а потім мені запропонували роботу у відділі благоустрою.*

А ось Олександр Миколайович Хоменко працює у відділі благоустрою від моменту його створення 2015 року, а до цього встиг повоювати на Сході України.

Було це 2014—2015 року, коли там точилися найгарячіші, найзапекліші бої. Одразу після мобілізації О. Хоменко потрапив до навчального центру сухопутних військ «Десна», де його, колишнього прикордонника, за 14 днів перевчили на механіка-водія танку. Тричі його танки горіли: під Маріуполем, біля с. Піски й під час штурму шахти «Бутівка».

Однак колишньому воїнові більше до душі не воювати, а творити щось своїми руками, тож він і «прижився» у відділі благоустрою. А віднедавна ще й очолив його. Втім, це хіба що розширило коло його обов'язків: новий начальник, як і раніше, працює нарівні з усіма працівниками й навіть трохи більше за інших.

Старожилами відділу є й Микола Васильович Требух та В'ячеслав Миколайович Кузяєв.

...Працівники їдальні майстровитими чоловіками дуже задоволені. Вони охоче демонструють сяючі мийки та крани, які не протікають: їх працівники відділу благоустрою поміняли напередодні.

Віктор Яременко біля свого трактора.

Окремо хотілося б розповісти про Віктора Олексійовича Яременка, з яким ми познайомилися теж у Рокиті. На подвір'ї школи є гараж, де зберігається трактор Білорус-892. Його два роки тому придбала Рокитянська сільська рада. А працює на тракторі Віктор Олексійович.

– 12 березня виповнився рівно рік, як я перейшов на цю роботу, – розповідає чоловік. – *До 2005 року працював трактористом у колгоспі «Маяк», потім тривалий час був без роботи, аж поки мені не запропонували працювати в комунгоспі. Сільська рада придбала не лише трактор, а й причіп до нього, подрібнювач для дров, косарку. Але косарка негодяща: може скошувати хіба що невисокі бур'яни. Є ще лопата. Я оце саме зняв її. Може, вже не доведеться горнути сніг. Коли були снігопади, то я й серед ночі виїжджав на роботу, й у вихідні працював. Коли треба, тоді й виходив на роботу.*

Працівники відділу благоустрою (принаймні, ті, з ким доводилося спілкуватися) зовсім не нарікають на такі умови роботи. Навпаки, просили обов'язково зазначити у статті, що виконавчий комітет забезпечує їх спецодягом та необхідними для роботи інструментами. Хоча ті, звичайно, періодично виходять з ладу, інколи доводиться приносити з дому власні інструменти, але загалом заявки на закупівлю необхідних матеріалів, пристроїв, техніки виконуються оперативно.

Зінаїда МАТЯШОВА.

Патріотичні заходи у школах

Білоцерківські школярі переглядають фільм.

14 березня відзначають День українського добровольця. Саме цього дня 2014 року з Майдану на тренувальну базу в Нових Петрівцях вирушили перші добровольці, де почали підготовку до участі в боротьбі за територіальну цілісність України.

У школах громади до цієї дати відбулися різноманітні заходи. Здебільшого це виховні години та уроки мужності, які провели класні керівники. У Подільській ЗОШ І—ІІ ступенів усі школярі взяли участь у патріотичному флешмобі «Борітеся – поборете!» Крім того, учні молодших класів малювали малюнки та виготовляли листівки для бійців, у яких висловили їм слова вдячності та підтримки.

У Білоцерківській школі І—ІІІ ступенів учні старших класів підготували відеозвернення до свята та переглянули фільм «Українські добровольці».

Патріотичний флешмоб «Борітеся – поборете!»

Повідомлення

На виконання вимог ст. 12 Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» повідомляємо про оприлюднення на офіційному сайті Білоцерківської сільської ради заяви про визначення обсягу стратегічної екологічної оцінки проектів містобудівної документації:

- «Генеральний план з планом зонування села Корнієнки Миргородського району Полтавської області»;
- «Генеральний план з планом зонування села Мостовіщина Миргородського району Полтавської області».

Пропозиції надаються особисто або через уповноваженого представника у письмовому вигляді із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові, місця проживання, особистого підпису; від юридичних осіб – із зазначенням їх найменування, місця знаходження, посади і особистого підпису керівника у виконавчий комітет Білоцерківської сільської ради за адресою: 38340, Полтавська область, Миргородський р-н, с. Білоцерківка, вул. Першотравнева, 9 протягом 15 днів із дня оприлюднення повідомлення на офіційному сайті сільської ради **http://biloteg.org.ua/**

Чия правда, чия кривда

«Спогади пишуться для нащадків як своєрідний звіт і сповідь про те, чим займалася людина на цьому світі, що зробила корисного, вони покликані застерегти від помилок, допущених людиною, висловити поради, поділитися набутим корисним досвідом. Вони завжди мають суб'єктивний елемент, але неодмінно стають об'єктивним фактором загальної історії суспільства, якщо події, викладені в них, не розходяться з істиною. Більше того – утверджують її, нерідко з полемічним пафосом, аж ніяк не претендуючи на возвеличення чи істину в останній інстанції».

Цими словами починається публіцистична книга з промовистою назвою «Чия правда, чия кривда і чиї ми діти». Її автор – наш земляк, письменник і літературознавець Олекса Чугуй.

Олексій Прокопович народився 29 січня 1935 року на хуторі Чугуї за 5 км від с. Поділ. Хутора вже давно немає – він зник, як і багато інших невеликих населених пунктів України. Проте людська пам'ять виявилася довговічнішою. Чудово володіючи літературним словом, автор яскраво й зворушливо розповідає історію свого роду, згадує пережите під час німецько-фашистської окупації та в повоєнні роки, зокрема навчання в Подільській семирічній школі.

Саме шкільні роки стали для здібного хлопця найбільшим щастям і відрадою. Після закінчення семирічки О. Чугуя забрав у свою родину материн брат, який працював директором школи в м. Зміїв на Харківщині.

Потім було навчання на філологічному факультеті Харківського державного університету ім. О. М. Горького (тепер — Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна), викладацька робота на Донбасі й у Харкові.

Олексій Чугуй у період суцільного зросійщення та ще й у російськомовному місті невтомно пропагував українське слово. 1970 року він захистив кандидатську дисертацію й майже 40 років (аж до виходу на пенсію 2010 року) працював у Харківському національному університеті ім. В. Н. Каразіна.

А ще наш земляк усе життя захоплювався театром. О. Чугуй керував студентським театром, написав і оприлюднив близько 20 п'єс. На схилі літ наш земляк сів писати спогади. За назву узяв шевченкові рядки (з поезії «До Основ'яненка»).

Книга «Чия правда, чия кривда і чиї ми діти» побачила світ торік у Харкові. Примірник книги автор подарував Подільській ЗОШ I—II ступенів із дарчим написом: ***«Педагогічному та учнівському колективу Подільської середньої школи, в якій мав щастя навчатися у середині XX століття…»***

Пропонуємо вашій увазі уривки з книги, які розповідають про наш край і тогочасне життя.

О. П. Чугуй.

Хутір Чугуї був розташований на підвищеному місці розчленованого впадинами і ярами лісостепового краю, обмеженого річками Говтва (на сході) і Псьол (на заході). Тут же пролягала (з півдня на північ) лінія розмежування Великобагачанського району з Решетилівським, а зі сходу на захід – шлях, який тепер покритий асфальтом і називається трасою «Харків – Київ». Саме з найвищого місця цієї дороги найзручніше можна побачити панораму Чугуїв та інших населених пунктів, що потрапляють у поле зору, зокрема Бузови та хутора Титаренки: усі вони розташовувалися на підвищеннях, які утворилися в результаті давніх геологічних процесів.

Коли територія хутора була ще незаселеною, сюди заблукало двійко коней. Вони облюбували собі цю місцину і зупинилися на ній. Саме тут і віднайшов їх господар – Чугуй Омелько. Йому ця місцевість настільки сподобалася, що він вирішив побудувати тут свою садибу.

Залишивши дружину з двома дітьми в збудованій ним садибі, Омелько помандрував на Кубань. Очевидно, з надією, що згодом, віднайшовши там шматочок вільної землі, забере до себе дружину та дітей. Але цього не сталося. Залишеній родині довелося виживати без господаря.

Хутір одержав назву Чугуї. Перших його поселенців величали козаченками, оскільки Омелько належав до тих січових козаків, які освоювали спорожнілі після звільнення від монгольського іга землі.

Пізніше на хуторі Чугуї поселялися й мешканці з інших сіл, про що свідчать їхні прізвища: Бондаренко, Лук'янець, Дубина та ін. Але вони становили меншість.

У середині XX століття на хуторі Чугуї нараховувалося вже 24 садиби, розташованих по обох краях яру, який тут називали берегом. Кожен господар мав поблизу хати свій колодязь, а внизу копанку – невеликий ставок, що наповнювався за рахунок власних джерел та спільної вузенької річечки – струмка, що протікав по дну яру.

Ставки використовувалися в основному для прання одягу, вибілювання щойно виготовленого на верстаті полотна, вимочування конопель. Іноді в цих водоймищах купалися діти, оскільки велике озеро, де купалися переважно дорослі, знаходилося на відстані 500 метрів від хутора.

На північ від озера по обох боках яру був розташований за тим же принципом, що й Чугуї, щоправда, менший, хутір Титаренки, в якому народилася й жила до одруження моя мама – Євдокія Андріївна.

Структура селянських господарств (садиб) у цьому краї була характерною для всієї Полтавщини, глибоко закорінена у сиву давнину часів Трипільської культури. В усіх хатах, а іноді й сараях, стіни були виліплені з глини, змішаної з половою або посіченою соломою. Дерев'яний каркас даху покривався свіжою соломою. На Чугуях лише один будинок мав залізну покрівлю.

Біля кожної хати будувався погрібник, сарай та дещо віддалена клуня (сховище для снопів, сіна та землеробського знаряддя: возів, плугів, сіялок і т. п.). Огорожа подвір'я складалася з тину (густо забитих дерев'яних стовпчиків, переплетених лозою або тонкими вербовими галузками), великих воріт і маленької хвіртки. Кожна садиба потопала в гущі різноманітних фруктових дерев, а хата була оточена вінком різнокольорових квітів, серед яких обов'язково були чорнобривці, мальви і гвоздики.

Усе це створювало неповторної краси картини природи, які змінювалися відповідно до кожної пори року.

Вільнолюбний український народ не міг змиритися з рабським становищем. Але усі протестні рухи жорстоко придушувалися царизмом. Революційні бурі початку XX століття багато пролили крові, але мало що змінили в житті селян. Більшовики не лише не добавили обіцяної селянам землі, але й забрали ту, що вони мали, залишивши тільки присадибні ділянки. Селяни зобов'язані були працювати в новостворених колгоспах. Насправді це була модернізована форма поміщицького господарства.

Увесь урожай у хліборобів забирала держава, залишаючи селянам мізер як оплату від 300 до 500 грамів зерна та 10 або 15 копійок на трудодень. Оскільки норми були завищені, селяни не завжди могли виробити необхідний мінімум трудоднів, за що одержували певний термін ув'язнення або заслання до Сибіру. Урожай, зібраний із присадибних ділянок, рятував лише частково. Адже селянин повинен був здавати державі (як за феодалізму – поміщикові) добру частку молока, м'яса і яєць, вироблених у власному міні-господарстві.

Поставлений у такі умови, хлібороб змушений був потай відбирати в колгоспі, тобто красти, хоч яку-небудь частку виробленого ним же, але незаконно відібраного, урожаю. Покарання за такі дії було надзвичайно суворим: від 7 до 10 років позбавлення волі. Під цей закон

Книга нашого земляка.

На місці, де колись був хутір Чугуї, зараз поле.

підпадали навіть ті, хто в скрутні часи збирав на колгоспному полі падалішні колоски жита або пшениці, які не встиг приорати трактор.

Подібна доля спіткала мою тітку Настю, яка за жмуток зібраних падалішніх колосків відбула максимальний термін покарання в насиченому в'язнями Сибіру. А її сестрі Марині вдалося уникнути такої участі лише завдяки підтримці бригади трактористів, у якій вона працювала куховаркою, готуючи надзвичайно смачні страви. Вони заявили голові колгоспу, що не вийдуть на роботу, якщо їм призначать іншу куховарку. Колгоспний керманич, боячись розголосу, посприяв звільненню постраждалої. Але це був єдиний і нетиповий виняток.

Апогей інтенсивного викачування урожаю із села в 1930-х роках справедливо одержав назву Голодомор, у результаті якого вимерла майже половина населення.

Особливо тяжко було вижити багатодітним родинам. Найпоказовішою в цьому відношенні є доля мого діда (по материній лінії) – Титаренка Андрія Олексійовича. Із 13 його дітей витримали життєві випробування лише дев'ятеро, незважаючи на неймовірні зусилля і згуртованість у переборенні будь-яких труднощів усіма членами цієї родини.

Титаренко Андрій Олексійович – заможний селянин-хлібороб, єдиний на всю волость, хто одержав початкову освіту. А відтак обслуговував усіх, хто звертався до нього з проханням написати лист, скаргу і т. п. Під час громадянської війни виконував обов'язки писаря у штабі Нестора Махна.

Одружився Андрій Олексійович із Єфросинею (Прісею), яка подарувала йому тринадцять діток. Мав двадцять десятин землі. Щоб дати їй лад, працювати доводилося усією сім'єю без вихідних, крім релігійних свят. Мав чималеньку хату, близько 60 квадратних метрів, яка для такої родини все одно виявилася замалою. Стіни були глиняні, високі, покрівля солом'яна. Інтер'єр складався з кухні, спальні та світлиці, з високими вікнами і дверима. До хати прилягало оточене сарайчиками напівкругле подвір'я і великий сад яблунь, груш та інших фруктових дерев.

Будучи грамотною людиною, Андрій Олексійович добре розумів ціну освіти, тому доклав максимум зусиль, щоб бодай одна його дитина одержала освіту. Таким виявився Іван, якому вдалося закінчити Полтавський інститут народної освіти. Після закінчення інституту він одержав направлення на посаду директора школи-інтернату для дітей-сиріт у районний центр Харківської області Зміїв.

Не менш глибоко усвідомлював Андрій Олексійович і те, що принесе в Україну соціалістична революція, позбавивши його землі, а отже, і засобів для існування. Спочатку спробував утопити горе в чарці горілки, продавши шматок землі. Потім пішов на співпрацю з радянською владою, ставши секретарем сільради.

Однак і це не врятувало його від розкуркулення. Запроторили аж в Архангельську область. Щоправда, там йому вдалося довести звичайним арифметичним способом, що ніякий він не куркуль. Адже якщо розділити 20 десятин землі на чималеньку кількість членів його родини, то на кожного з них припаде навіть менше дозволеної владою норми землі.

Андрій Олексійович повернувся із заслання в Україну, коли в ній уже лютував Голодомор. Члени його родини рятувалися, як могли. Донька Килина, завербувавшись, поїхала до Харкова, індустріалізація якого тоді витискувала всі соки з села.

Саме в умовах остаточної перемоги радянської влади на селі, досягнутої значною мірою завдяки проведенню двох Голодоморів (на початку 1920-х і 1930-х років) та жорстокому придушенню будь-яких спроб опору, народився й автор цих рядків. На той час у сім'ї Прокопа Яковича Чугуя та його дружини Євдокії Андріївни вже було троє дітей: Ганна, Микола та Лідія. Їхня мати від виснажливої роботи тяжко захворіла, тому не змогла продовжувати працювати на колгоспній ниві. Батько разом із дідусем Яковом та бабусею Марією трудилися, не покладаючи рук, щоб бодай як-небудь забезпечити родину тим, чого вона потребувала.

Отже, поява четвертої дитини була не такою вже й бажаною. Тим більше, що новонароджений не відзначався богатирським здоров'ям. Але це не завадило віддати йому все, на що тільки здатна жінка-мати, оберігаючи малюка від будь-яких неприємностей і лиха.

На початковому етапі формування мого світогляду головну роль відіграв мій батько – Прокіп Якович. Його спогади – розповіді про пережиті родиною життєві негаразди – завжди пов'язувалися з суспільними подіями того часу та об'єктивною їх оцінкою, що не завжди збігалася з офіційною.

Батько мав гарний голос і виразну артистичну манеру виконання пісень. Це відбувалося найчастіше взимку, коли у вільний від сільськогосподарських робіт час він брався за шевське ремесло, виготовляв взуття для всієї родини. Хата наповнювалася співом, перетворювалася у своєрідний міні-театр, де слухачами була вся родина. Різниця була лише в тому, що актор виконував пісні не стоячи, а сидячи у спеціально виготовленому для шевців круглому, наче тарілка, стільці. Батьків репертуар був дуже багатий і різноманітний,. Найулюбленішими піснями були: «Ой на горі та й женці жнуть», «За світ встали козаченьки», «Гей, наливайте повнії чари», «Ой горе тій чайці», а надто вже жартівливі – «Ой там на точку, на базарі», «Продай, милий, сірі бички», «Ой що ж то за шум учинився?» та багато інших. Виконавцями ж казкових творів найчастіше були дідусь та бабуся.

Здобуті таким чином знання усної народної творчості пізніше корисно прислужилися мені під час вивчення і викладання фольклору в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Коли я трохи підріс, то почав прислухатися до розмов і розповідей старших людей, нерідко страшних за змістом і не зовсім зрозумілих для тодішнього мого віку. Лише тепер я здогадуюсь, що то були розповіді про збройний опір колективізації та трагічні наслідки Голодомору і винищення інтелігенції.

Розмови на ці теми найчастіше велися тоді, коли приїжджав на канікули із Полтави наш сусід Чугуй Олександр Степанович – студент аграрного училища. Найбільше запам'яталася розповідь його матері про те, як під час неодноразових розкуркулень більшовицькі активісти намагалися забрати у неї корову – єдину рятівницю від голодної смерті. Корову переховували в найближчому до хати сараї. Активісти з'явилися вночі і потай почали виламувати в ньому двері. Мати побоялася будити сина, знаючи, що він обов'язково кинувся б рятувати годувальницю і загинув би в нерівній боротьбі з озброєними грабіжниками.

Олександр Степанович був моїм хрещеним батьком. Помітивши моє захоплення малюванням, він подарував мені набір кольорових олівців, зошити і буквар.

і чиї ми діти

Власне, читати я навчився вже й до цього, оскільки старша сестра Галя ходила в школу, а ми, менші, часто бавилися в гру, яка нагадувала «навчальний процес».

Незважаючи на те, що в шкільних підручниках старшої сестри ми бачили дивні й незрозумілі для нас речі (заклеєні або закреслені до невпізнання портрети В. Блюхера, С. Косіора, Я. Гамарника та інших державних і військових діячів), школа для нас була мрією і ми без примусу готувалися, як могли, до навчання в ній. Але на перешкоді стала війна.

Першими її ознаками була мобілізація і проводи на фронт односельців. Чоловіки трималися мужньо, жінки давали сльозам волю, що нерідко нагадувало голосіння за померлим. Діти також плакали, не до кінця розуміючи, кого хоронять. Постійним нагадуванням про початок війни були звуки канонади, які докочувалися до нас, наче далекий грім, із фронту, що невпинно наближався.

Не менш виразною однакою наближення війни були біженці, переважно євреї, які зупинялися на перепочинок або ночівлю просто неба, лише на кілька метрів віддалившись від дороги, якою вони рухалися на схід. Місцеві їм співчували і допомагали продуктами або одягом.

Про варварську поведінку завойовників селяни вже частково знали із газет і листівок. І все-таки вони не довіряли радянській владі, яка відібрала в них землю, мучила голодом і тюремними ув'язненнями. Більшість із них чекала німців як визволителів з-під більшовицького гніту. Дехто відверто про це говорив, дехто мовчки чекав. «Визволителі» не забарилися. Цей день, як і всі наступні, закарбувався в моїй пам'яті на все життя.

Увечері невеликі підрозділи Червоної армії в шаленому темпі промелькнули по шляху Київ—Харків на схід. Уранці, одержавши завдання від мами віднести кошеня сусідам, я вийшов з подвір'я і помітив, як із заходу по полю наближається темна маса людей, машин і коней. Одразу ж, повернувшись, розповів про це мамі, брату і сестрам. А через кілька хвилин по дорозі уздовж хутора поповзли мотоцикли і машини з озброєними солдатами. Мама на всякий випадок зачинила двері на засув.

Один мотоцикл із трьома солдатами заїхав на наше подвір'я. Вони, зіскочивши на землю, швидко попрямували до дверей і почали стукати. Ми завмерли від страху. Після паузи стукіт змінив грюкіт прикладів. Мама відчинила двері. У хату вбігли троє солдатів із вигуками: «Матка! Млеко! Яйка!» Мама покірно почала готувати їжу. Солдати, вивівши сестер і брата на подвір'я, почали розташовуватися в хаті. На столі поставили друкарську машинку. Незабаром з'явився офіцер. Знявши шинелю, він сів за стіл і почав щось друкувати. Солдати, поївши яєчню, швидко зникли.

Скориставшись паузою, мама гукнула до мене на піч, де я заховався ще до появи непроханих гостей. Офіцер насторожився і, вихопивши револьвер, кинувся на піч. Побачивши там не радянського солдата, а шестирічного хлопця, розсміявся, а обличчя мами побіліло від страху. Офіцер почав приманювати мене цукеркою. Я зліз із печі, але цукерки не взяв. Він, поклавши її на стіл, продовжив свою роботу.

Зовсім по-іншому поводилися солдати останнього ешелону наступаючих підрозділів гітлерівської армії. Вони мали переважно кінну тягу і були менш забезпечені провіантом, тому забирали у селян усе, що можна було взяти: тварин, птицю, зерно і навіть сіно.

Звуки фронтової канонади поступово віддалялися на схід. Про бої нагадували лише поява літаків та мереживо трас зенітних куль у нічному небі, а також рух військової техніки по шляху Київ—Харків. Над нею нерідко з'являлися радянські винищувачі. Три бомби впали також у нашому березі, утворивши досить помітні ями.

Окупанти почали змінювати більшовицький порядок новим – гітлерівським. У селі Поділ з'явилися староста і поліцаї, на Чугуях в адміністративному приміщенні бригади – резиденція головного керівника краю з постійною військовою охороною у складі трьох чоловік – поляків за національністю. Господарськими справами керував управитель і бригадир із місцевих мешканців – Бондарчук Андрій.

Селянам дали по клаптику землі, яка прилягала до їхніх садиб, збільшивши її майже удвічі. Уся виробнича структура колишнього колгоспу практично залишалася без змін, як найзручніша форма викачування із села усіх видів продукції. Податки та інші види грабування хліборобів теж мало чим відрізнялися від радянських. Навіть гасло «Усе для фронту» залишилося старим. Селяни були розчаровані, але відкрито свого незадоволення не висловлювали.

Про реальний стан подій на фронті ніхто не знав. Хутір не був радіофікований, газет не було також. Лише шлях із Києва до Харкова, по якому рухалося багато машин, зокрема й військова техніка, засвідчив, що у гітлерівців справи значно погіршилися. Якщо раніше вони кожну машину, що виходила з ладу, одразу залишали на обочині, не бажаючи займатися ремонтом, то через два роки почали старанно підбирати навіть їхні залишки. Адже селяни розібрали ці машини по частинах і використали для своїх потреб. А підлітки «каталися» на них, навіть якщо залишалися тільки шасі та кермо.

Батьки автора спогадів Євдокія Андріївна і Прокіп Якович Чугуї.

У селі Поділ була відкрита школа, але мало хто її відвідував. До церкви ходили частіше, незважаючи на те, що вона знаходилася на п'ять кілометрів далі – в селі Білоцерківка.

Минуло небагато часу, і по селах поповзли чутки про наближення Червоної армії. Підтверджували це звуки канонади та поява літаків у небі. Переляканий намісник, помітивши в одному з гаїв чоловіка, схожого на партизана, разом зі своєю охороною втік із Чугуїв.

Радість від визволення була дещо затьмарена образою. Визволителі назвали нас зрадниками, оскільки ми, на їхню думку, не вчинили належного опору окупантам. Дехто із хуторян намагався заперечити, висловлюючи зустрічне звинувачення: чому Червона армія, відступаючи на схід, не зуміла забезпечити евакуацію в тил мирного населення. Власне, образи висловлювали переважно офіцери, бо рядові бійці в масі своїй були українцями й добре знали, хто винен у численних поразках радянських військ.

Як тільки фронт посунувся на захід, у Чугуях почав відновлюватися радянський спосіб життя. Відбудовувалися садиби власними зусиллями. Добре, що в березі (яру) ще збереглося кілька осик та інших дерев. Їх використали при виготовленні покрівлі. Але матеріал для лат (тонкі й довгі соснові дерева) довелося заробляти в лісництві безпосередньою участю в посадці молодняка. Солому для покриття виписали в колгоспі як натуроплату за трудодні. Весь цей процес проходив на моїх очах, навіть деяку роботу (наприклад, обдирати кору на зрізаному дереві) дозволяли виконувати мені.

Вкривати хату довірили досвідченому майстрові Федору Павловичу – чоловікові батькової сестри Параски. Хата, вкрита свіжою золотистою соломою, мала дуже гарний вигляд.

Після хати взялися за відбудову сараїв, погрібника та інших частин погорілої садиби. Більшість робіт виконував дідусь. Маючи золоті руки, він виготовляв усі види хатніх меблів, а також металеві речі: відра, корита, совки, навіть «буржуйки» для обігріву напівзруйнованих хат. Мене це дуже цікавило і я почав пробувати дещо зробити сам. Дідусь помітив і всіляко сприяв.

Батько повернувся з фронту тяжко пораненим у голову і руку. Незважаючи на стан здоров'я і нагороду (орден Слави III ступеня), медична комісія дала йому лише третю групу інвалідності. Показово, що наш сусід Бондарчук А., який прислуговував німцям, виконуючи обов'язки бригадира в модернізованому ними колгоспі, одержав другу групу, не маючи навіть легкого поранення. Кажуть, що він зумів задобрити медкомісію дорогоцінними подарунками.

У колгоспі мій батько міг виконувати лише обов'язки обліковця. Його зарплати не вистачало на забезпечення родини найнеобхіднішим. Усі четверо дітей мусили працювати з ранку до вечора. Про школу міг мріяти лише найменший, тобто я. Але вона знаходилася у селі Поділ, за п'ять кілометрів від хутора Чугуї. Щоб ходити до неї, особливо взимку, потрібен був теплий одяг і взуття.

Час минав. У перших класах Подільської семирічки вже почалися заняття. Завдяки особливому наполяганню дідуся Якова Андрійовича батьки все-таки зліпили мені одяг і взуття, використавши для цього старі речі. Дорога в школу нарешті була відкрита.

Це був грудень 1944 року. Перший день запам'ятався на все життя. Цьому сприяла значною мірою природа, особливо одягнуті в іній дерева, які оточували хатини з білосніжними покрівлями. Супроводжувати мене до школи пообіцяв такий же, як і я, переросток, першокласник Дмитро Лещенко. Наша родина встала рано і вчасно зібрала мене, аде Дмитро затримався, і ми спізнилися.

Школа розташовувалася в трьох типових сільських приміщеннях. Обмівши віником сніг із взуття, ми наблизились до дверей із написом «1-й клас Б». Урок уже почався. Дмитро зайшов першим і попрямував до задньої парти, а я за ним. Нас зустріли здивовані погляди учнів і вчительки. Звали її Дарія Захарівна Шульженко. Вона мала невисокий зріст і дещо суворий вигляд. На перерві вчителька записала всі мої біографічні дані. Таким чином я одержав повне юридичне оформлення як учень 1-го «Б» класу Подільської семирічної школи.

Школа відкривала багатий і різноманітний світ. Кожен урок приносив щось нове, і я сидів на ньому, наче зачарований. Мені дивно було, як це деякі учні можуть не слухати на уроці вчителя, а тим більше порушувати дисципліну. Одного разу я настільки уважно слухав учителя, обпершись спиною об стіну, що не помітив, як прилип до неї, оскільки фарба після ремонту ще не встигла остаточно висохнути.

Учні 4-Б класу. О. Чугуй перший праворуч.

Іноді до мене підсаджували на уроці злісного порушника дисципліни, щоб він перестав займатися дурницями. Найактивнішим порушником виявився Яшко Вишар, якого незабаром виключили зі школи. Однак наступного року з'явився у нашому класі не менш активний порушник дисципліни Петро Чугуй, якого залишили на повторний курс навчання. Він псував нерви не одному вчителеві. Поки не приборкав його керівник нашого класу, викладач математики і блискучий педагог Іван Семенович Тумко.

Мене надзвичайно захоплювала таємниця художнього слова. Цьому, звичайно, сприяло майстерне викладання літератури упродовж усіх років навчання в школі. У 5—7-х класах її читали Г. Коблик, Л. Гайдачова, Н. Кекало та інспектор районного відділу освіти М. Мушенко. Останній особливо часто практикував таку форму домашнього завдання, як вивчення напам'ять віршових текстів художньої літератури. Я із захопленням виконував такі завдання, одержуючи найвищу оцінку вчителя.

Найулюбленішим музичним інструментом у мене була бандура, чарівні звуки якої вдалося почути на базарі, що відбувався щонеділі на залізничній станції Сагайдак. Сліпий кобзар сидів на стільчику, оточений тісним кільцем слухачів, і надзвичайно емоційно виконував українські пісні та думи.

Тоді я ще не знав, що це був один із тих, кому в кінці 30-х років XX століття пощастило врятуватися під час організованого владою знищення не лише кобзарів, а й улюблених їхніх бандур. Її активно намагалися витіснити поширенням будь-яких музичних інструментів, особливо гармошки та балалайки.

Співати й танцювати молодь, як правило, навчалася «на вулиці». Так називалися найзручніші для співів і танців місця, віддалені від людських осель. Тут же організовували різноманітні ігри, гойдалки та інші розваги. Дітям батьки не дозволяли ходити «на вулицю», поки вони не досягнуть необхідного для цього віку. Однак пісні та музику можна було слухати й на далекій відстані. Іноді такі концерти тривали до пізньої ночі, бо збиралася молодь лише у вечірній час, після завершення робочого дня. У холодну пору року обрядові ігри-вистави переносилися в приміщення і називалися «вечорницями».

Особливо цікавими і багатими були Різдвяні та Новорічні дійства. Незважаючи на заборону радянської влади, на Чугуях вони виконувалися без обмежень, оскільки хутір був віддалений від Подільської сільської ради. Щоб не пропустити занять, ми вставали рано і, здійснивши посипання, поспішали до школи, тримаючи в секреті факт порушення нами правил поведінки радянського учня.

Прагнення до одержання естетичної насолоди, особливо в молоді, було настільки великим, що вона співала пісні, навіть працюючи на колгоспному полі. Однак це спостерігалося переважно під час косовиці, в'язання снопів, складання їх у копу та обмолоту на току. Вирощування ж соняшника, картоплі, кукурудзи і буряків виснажувало настільки, що ніколи було й угору глянути.

Основне навантаження падало на жінок. Наприклад, їм відміряли по чималенькій ділянці (0,5 гектара) засіяної буряковим насінням землі. Вони мусили простежити появу всіх сходів, прорвати їх, визбирати і знищити найнебезпечніших шкідників, очищати від бур'яну... Після цього викопати їх, обрізати ножем листя, скласти на купу і доповісти про завершення роботи ланковій або бригадирові. Цей виробничий процес, як правило, затягувався до глибокої осені. Жінкам допомагали діти, особливо збирати довгоносиків, нерідко пропускаючи школу або після занять.

Про Голодомори 1920—1930-х років, здійснені радянською владою, ми нічого не знали. Про них боялися нам розповісти наші батьки. Лише краєм вуха ми чули від декого, що це робилося цілком свідомо з метою знищення українського хліборобства. Згадувалися навіть села, в яких від голоду вимерла половина мешканців і зафіксовані випадки людоїдства. Найближче з цих сіл називалося Крахмільці. Спочатку люди його обминали, проте згодом про все забули – як про перший, так і про другий Голодомор.

Але, наче кара за таку байдужість до невинно убієнних, у 1947 році в Україні з'явився третій Голодомор Із села викачали весь урожай, на трудодень не дали майже нічого. Особливо важко було виживати весною. Врятувала картопля, що була захована в колгоспних кагатах ще 1941 року, але через військові події про неї забули. Вона не згнила, а поступово ущільнилася під великим ґрунтовим пресом, який остаточно витіснив із неї вологу. Утворився своєрідний крохмальний прошарок білого кольору.

Хтось із хуторян, шукаючи хоч які-небудь засоби до існування, розкопав одне із таких шестирічної давності сховище, дістав із нього шматок сухої спресованої картоплі, промив водою, вилучив зайві клаптики лушпиння, одержавши таким чином крохмаль. З нього готували оладки, затірку та інші страви, змішуючи його з листям або корінням лободи, щавлю та козельків. Від такої їжі часто боліли животи, але іншого виходу не було. Щоправда, діти іноді намагалися використовувати також зернята колосків ще недостиглого жита або пшениці. Проте колгоспні поля охороняв кінний об'їздчик, озброєний рушницею.

Новий врожай дещо полегшив ситуацію, але в цілому спосіб виробництва й оплати праці в колгоспі не змінився. Селяни намагалися втекти із нього, але не мали паспортів, щоб влаштуватися на роботу в місті. Лише декому вдалося вирватися із села, використавши службу в армії, вербування на великі об'єкти будівництва, переселення у віддалені райони Півночі або Сходу Радянського Союзу, а також навчання в технікумах та інститутах. Останнє посилювало бажання молоді одержати вищу освіту, а отже, й краще навчатися в школі. Хоча згадані раніше умови сільського життя цьому аж ніяк не сприяли.

Олексій ЧУГУЙ.

Здоровий спосіб життя – універсальна «вакцина» від усіх хвороб

Щороку 7 квітня людство відзначає Всесвітній день здоров'я, який було започатковано на честь створення, а точніше – ухвалення статуту Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) 1948 року.

На жаль, у світі дуже багато хвороб, і здоров'я населення викликає занепокоєння та є однією з найактуальніших проблем багатьох країн світу. Адже лише здорова людина може ефективно працювати, продовжувати свій рід, приносити максимальну користь суспільству. Без сумніву, здорова нація – це справжнє багатство країни, рушійна сила економічного та соціального розвитку держави, репродуктивності населення.

Напередодні Всесвітнього дня здоров'я ми зустрілися з сімейним лікарем Білоцерківської амбулаторії загальної практики-сімейної медицини Людмилою Крипак та попросили відповісти на кілька запитань.

– Людмило Олексіївно, розкажіть, будь ласка, з якими проблемами до Вас найчастіше звертаються пацієнти.

– Останнім часом спостерігаємо сплеск респіраторних захворювань, зокрема ГРВІ, COVID-19. При найменшій підозрі на коронавірус ми робимо швидкі тести (масок із носоглотки) і вже за 15 хв. отримуємо результат. Наша амбулаторія цілком забезпечена експрес-тестами, тому проблем із цим не виникає.

Якщо тест позитивний і підтверджує наявність вірусу SARS-Cov-2, робимо розгорнуте обстеження ПЛР та направляємо матеріал у лабораторію в Полтаві. Раніше результатів доводилося чекати по 7 діб, зараз же інформація надходить за день.

На жаль, симптоматика COVID-19 останнім часом стала значно складнішою. Загальновідомо, що вірус мутує, стає агресивнішим, дуже швидко поширюється. Щоб завадити цьому, треба насамперед дотримуватися протиепідемічних заходів: уникати масових скупчень людей, носити засоби індивідуального захисту тощо.

Є важкі хворі, декого направляємо на госпіталізацію до Великої Багачки. Хворі з легкими симптомами перебігу COVID-19 лікуються амбулаторно. Вони перебувають 14 днів на ізоляції, й увесь цей час ми контролюємо їхній стан: спілкуємося по телефону, а при потребі вдягаємо захисні костюми (ними медики теж забезпечені) та навідуємо вдома.

– Які ще захворювання, крім сезонних, поширені в громаді?

– Після свят трапляються звернення зі шлунково- кишковими захворюваннями: отруєннями, загостреннями гастритів та інших хронічних хвороб. Та якщо відкинути їх, то найпоширенішими, безперечно, є серцево-судинні захворювання (гіпертонія, стенокардія тощо). До речі, така ситуація не лише в нашій громаді, а й у цілому по Україні та в світі. Серцево-судинні захворювання називають убивцею №1.

Л. О. Крипак.

Останнім часом почастішали випадки, коли зі скаргами на біль у ділянці серця звертаються молоді люди 30—35 і навіть до 30 років. Коли починаємо розпитувати їх про перенесені захворювання, вони часто розповідають про нещодавню застуду. Не відкидаю, що це міг бути COVID-19 у легкій формі, який спровокував ускладнення. Вочевидь, люди навіть не підозрювали про це й не зверталися до лікаря.

– І це вкотре свідчить про необхідність дотримуватися соціальної дистанції та інших протиепідемічних заходів…

– Саме так. Зараз в Україні та світі спостерігається третя хвиля поширення коронавірусу. Та якщо люди старшого віку більш-менш обережні, то молодші значно безпечніші. Є випадки, коли навіть в амбулаторію люди приходять без захисних масок, доводиться робити їм зауваження.

– Людмило Олексіївно, чи маєте якісь рекомендації для читачів газети щодо зміцнення здоров'я та запобігання хворобам?

– За визначенням науковців, лише 10% здоров'я людини спричиняє спадковість, стільки ж напряму залежить від медицини. На 50% наше здоров'я обумовлене способом життя, на 30% – соціальними й природними умовами. Тож саме корекція способу життя є універсальною «вакциною» проти багатьох хвороб. Тому й рекомендація у мене єдина: подбайте про здоровий спосіб життя. Хоча б спробуйте стежити за своїм харчуванням, уникайте шкідливих продуктів, будьте активними та доброзичливими. Адже в наш час здоров'я — це не відсутність хвороб, а фізична, психологічна, соціальна гармонія людини, її доброзичливе ставлення як до інших людей, так і до навколишнього середовища.

Розмовляла Зінаїда МАТЯШОВА.

Щоб бути стрункими, треба сміятися

У календарі на квітень є ще одна дата, дотична до Всесвітнього дня здоров'я. Це 1 квітня – День сміху.

На перший погляд, що може бути спільного між ними? Та насправді (й це науково доведено) сміх є універсальними ліками від багатьох хвороб. Коли ми щиро й багато сміємося, виділяються так звані нейромедіатори: серотонін, ендорфін і дофамін. Сміх – стимулятор життя, і завдяки йому стимулюються всі біохімічні процеси організму.

Понад п'ятдесят років тому американський журналіст, головний редактор «Saturday Review» Норман Казинс власним прикладом довів ефективність сміху. Лікарі діагностували в нього колагеноз – аутоімунне захворювання, що вражає все тіло й знищує сполучну тканину. Чоловікові доводилося з неабиякими труднощами ворушити руками й ногами, перевертатися в ліжку. Страх, туга, образа на несправедливість охопили його. Та невдовзі він кинув виклик долі: виписався з лікарні, зняв номер у готелі, придбав кінопроектор і безперервно дивився кінокомедії та читав гумористичні книги. Це дозволило хоча б на короткий час забувати про біль.

Через місяць Казинс зміг уперше без болю поворухнути пальцями рук. А через 1,5 року хвороба повністю відступила. Н. Казинса називають людиною, яка розсмішила смерть.

Нещодавно фахівці з Університету Вандербільта (США) довели ще один цілющий ефект сміху. Виявляється, що для досягнення стрункої фігури не обов'язково виснажувати себе дієтами: регулярний сміх (передусім інтенсивний) неабияк сприяє схудненню. Так, люди, які сміються щонайменше 15 хвилин на день, можуть позбутися за рік двох зайвих кілограмів!

Такий несподіваний ефект дослідники пов'язують з тим, що 15-хвилинний сміх збільшує споживання організмом енергії на 280 калорій. Крім того, у людини, яка сміється, активізуються різні групи м'язів (зокрема близько 80 м'язів обличчя), тож спостерігається такий же ефект, як при активній фізичній праці чи тренуванні.

А ще сміх підвищує рівень у крові так званих гормонів задоволення, це знижує чутливість до стресу, при якому багато людей зловживають їжею, особливо жирною й солодкою. Ті ж, хто відчуває радість життя, менше схильні до харчових порушень, їхній раціон збалансований і здоровий, наголошують експерти.

До речі, сміх допомагає ще й зберігати подружні стосунки. Пари, які частіше усміхаються чи сміються, щасливіші в сімейному житті й успішніші в суспільному.

Докладніше: wworld.com.ua

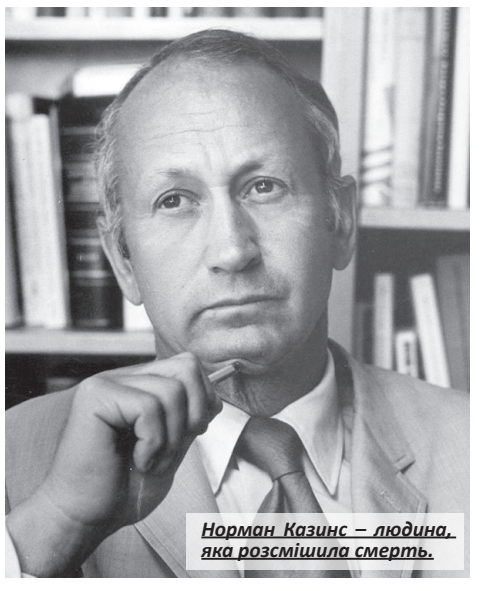

Норман Казинс – людина, яка розсмішила смерть.

Лист до редакції

Дякую чуйним людям

Так трапилося, що я зламала ногу, відтоді прикута до ліжка. А тут іще утворилася гнійна виразка на другій нозі, потрібне було термінове хірургічне втручання. Звернулася до заступниці Білоцерківського сільського голови Світлани Василівни Козаренко, а вона – безпосередньо до голови Івана Васильовича Лещенка.

Моє прохання про допомогу знайшло у їхніх серцях розуміння та співчуття. І. В. Лещенко оперативно направив у Рокиту автомобіль Білоцерківської медичної амбулаторії, яким мене доставили у хірургічне відділення Великобагачанської центральної районної лікарні.

Там мені зробили операцію. Подальше лікування тривало кілька місяців. Увесь цей час медперсонал відділення – лікарі, медсестри, санітарки – належним чином доглядали мене, за що я їм щиро вдячна.

А після виписки І. В. Лещенко знову прислав за мною автомобіль. Велике спасибі йому за це. Дуже дякую й водієві Сергієві, який двічі транспортував мене.

Користуючись нагодою, хотіла би подякувати й директорові Центру надання соціальних послуг Білоцерківської сільської ради Юлії Миколаївні Фелоненко та моїм сусідам Григорієві Яковичу Сидоренку і Наталії Чигринець, які доглядають мене. Бажаю всім міцного здоров'я, енергії, успіхів у роботі й усього найкращого.

Надія Василівна КАКАДІЙ,
с. Рокита.

Як стати в чергу, щоб вакцинуватися від коронавірусу

Як ми вже повідомляли в попередньому номері, в Україні почалася вакцинація від COVID-19. На сьогодні це єдиний дієвий спосіб захистити себе та зупинити епідемію.

Поки що щеплення отримують медичні працівники, які належать до першої групи громадян, які очікують на вакцинацію. Усі бажаючі можуть записатися до списку очікування в зручний спосіб: через портал чи мобільний застосунок Дія або через національний контакт-центр Міністерства охорони здоров'я України.

Відповідно до наказу МОЗ від 11.03.2021 № 443 «Про внесення змін до Дорожньої карти з впровадження вакцини від гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, і проведення масової вакцинації у відповідь на пандемію COVID-19 в Україні у 2021-2022 роках» вакцинами, від яких відмовилися пацієнти, або виявлено протипоказання, позачергово вакцинують громадських діячів. Відповідно до наказу МОЗ України такими особами є:

1) учасники бойових дій, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення чи у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях;

2) народні депутати України, керівники центральних органів виконавчої влади, обласних державних адміністрацій, обласних рад, органів місцевого самоврядування, лідери і представники релігійних організацій;

3) видатні письменники, журналісти, спортсмени, музиканти, актори, співаки, інші діячі сфери культури, старші за 60 років.

Якщо ви належите до однієї із перелічених груп, то є можливість отримати щеплення позачергово. На сайті Департаменту охорони здоров'я Полтавської ОДА розміщено форму онлайн-запису на позачергову вакцинацію.

Усі щеплення є добровільними й безоплатними.

КП «Полтавський обласний центр громадського здоров'я Полтавської обласної ради».

Виконком Білоцерківської сільської ради та ветеранська організація глибоко сумують з приводу смерті

жительки с. Красногорівка, ветерана праці, дитини війни
ТІЩЕНКО
Майї Павлівни;

жителя с. Білоцерківка
СНАГОВСЬКОГО
Володимира Михайловича;

жителя с. Красногорівка, дитини війни, ветерана праці
СИДОРЕНКА
Івана Андрійовича;

жителя с. Бірки, ветерана праці
ОЛЕФІРА
Олексія Миколайовича;

жителя с. Огирівка, ветерана праці
СКАКУНОВА
Юрія Федоровича;

жительки с. Огирівка, ветерана праці
СКАКУНОВОЇ
Галини Олександрівни;

жительки с. Огирівка, ветерана праці, дитини війни
ЮХИМЕНКО
Ксенії Петрівни

і висловлюють співчуття рідним і близьким покійних.

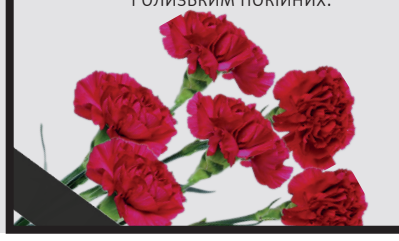

Григорій Шарай:
«Я розповім таке, що мало хто знає...»

80-літній Григорій Ілліч Шарай із Дзюбівщини з готовністю погоджується зустрітися з журналістами. «Те, що я вам розкажу, мало хто знає. Я один тут такий остався», – говорить він.

Хата Шараїв – перша на узвишші ліворуч від дороги, що пролягає з Красногорівки. Схил яру перед їхньою оселею усіяний пеньками від дерев. Колись тут була колгоспна пасіка, де 33 роки хазяйнував Григорій Ілліч.

Господар зустрічає мене з великим ватманом у руках, на якому доволі професійно виконана схема села Дзюбівщина.

– *Це я сам накреслив,* – пояснює чоловік. – *Тут позначені ті хати в селі, які є зараз, і які були раніше, зазначені прізвища їхніх господарів.*

У такий спосіб чоловік намагається зберегти від забуття історію, яка, наче пересохле джерельце, з року в рік непомітно зникає з людських очей, заростаючи бур'янами людської байдужості. А ще він створив справжній музей старовини, в якому є млинок, ступа для лущення зерна, праска, яку наповнювали гарячим вугіллям, прядка, керогаз, гасова лампадка та інші предмети побуту минувшини.

Ювілеї святкує двічі

...Він народився 4 квітня 1939 року, хоча в паспорті значиться інший рік – 1941-й. Мати свідомо зменшила синові роки, коли після війни багатьом поновлювали втрачені документи, записуючи дані прямо зі слів. Насправді метрики на обох дітей – сина 1939 р. н. і дочку 1935 р. н. – у матері збереглися, та ненька, вочевидь, хотіла, щоб син пішов в армію на два роки пізніше (а значить, старшим, здоровішим). А дочка – щоб заміж ішла «молодшою» на два роки... У 50-х роках зять образився на тещу за такий обман і погрожував заявити на неї у відповідні органи. Тоді 15-літній Гриша, побоюючись за матір, спалив ті метрики, вкинувши їх у грубу. Потім на старості років жалкував, бо й до пенсії довелося чекати довше...

– *Так і получилося, що відтоді круглі дати свого народження я святкую двічі, з інтервалом у два роки* – пояснює чоловік.

Із перших днів війни батька забрали на фронт. У 1942 році десь у Брянських лісах він загинув. Страшні епізоди воєнних літ назавжди закарбувалися в дитячій пам'яті: як ховався він під возом від залізних німецьких стерв'ятників, що з виттям проносилися над селом, як палала й довго курила конюшня, куди поцілила бомба... Щоб уберегтися від бомбардування, мати з дітьми тимчасово перебралися до брата в Грабщину (нині Степанівка). Це село знаходилося подалі від центральних доріг, до того ж дядько зробив там більш-менш надійний бліндаж, де можна було пересидіти під час нальотів авіації. Туди ж у Грабщину перегнали й корову-годувальницю, яка теж мало не постраждала, коли паслася в степу: бомба розірвалася неподалік від неї.

Кому нікуди було тікати, ховалися від бомбардування у силосних ямах неподалік свинарника. Попервах переховувалися там і Шараї. Григорій Ілліч згадує, як один чоловік наказав усім жінкам познімати білі хустинки, щоб згори не привертати увагу ворожих пілотів...

Босоноге дитинство

Батька, який не повернувся з війни, замінив Григорію рідний дід по матері, Яків Омелич. По старості він не воював. Чоловік був справним хазяїном, мав три десятини землі, виростив семеро дітей, усіх урятував від голодної смерті у лихопомний 1933-й. Запаси зерна він сховав тоді від активістів у лісі, вирівши глибоку яму й замаскувавши її дерном.

– *Він зробив мені жорна, щоб молоти зерно, навчив косити, вкривати соломою хату, обкладати її, щоб дощ не оббивав стіни. В 13 років я вмів робити все, що треба робити селянинові. Дід казав: «Цьому в школі не вчать, але його треба вміти: виклепати косу, зарізати кабана, замісити саман для сараю...»*

Наче дорогоцінну книжку, гортає поволі Григорій Ілліч сторінки своєї пам'яті... Згадує своє босоноге дитинство. Босоноге в буквальному сенсі.

– *Взуття тоді практично не було нікого. Тож увесь теплий період року ми ходили босими. Сучасній молоді скажеш – не повірить! Ноги ставали, як куряча шкіра – усі в ціпках. І свербіли до того ж. А я ще рибалив тоді, перемети ставив, тож від води й холоду ноги шкарубкими робилися. Як піднімаєшся на гору з низини від Псла: слизько, чіпляєшся, як мавпа, великим пальцем за ту багнюку – тоді легше вилізти.*

Та діти є діти: відсутність взуття не відміняла гри у футбол. За м'яч правила м'якенька, вилежана картоплина або гарбуз. Та найкращим м'ячем вважався зроблений зі старої панчохи. В середину набивалося якомога більше всілякого ганчір'я, панчоха роздувалася і зав'язувалася з обох боків. Тоді вже й пальцям ніг було не боляче лупцювати по такому м'ячу.

– *А взимку вся дітвора каталася на лижах. Лісу тоді над горою не було, тож як тільки випаде сніг і прокладуть з гори першу лижню, ставали на неї і мчали з гори так, що свистіло у вухах! За мить опинялися внизу серед лугу... Тепер молодь навіть не знає, що таке лижі. А тоді в школах у кожному класі був комплект із 30 пар лиж. Усі уроки фізкультури ми проводили взимку на лижах...*

Шкільні роки

Початкову школу малий Грицько відвідував у Дзюбівщині. Вона стояла там, де зараз живе Михайло Олійник. У школі було два приміщення: в одному одночасно навчалися 1-й і 3-й класи, у другому – 2-й і 4-й. З усіма дітьми водночас працював Мартин Григорович Лях.

– *Одному класові він дає щось писати, і поки вони пишуть, він щось пояснює другому класу. А потім навпаки. І так щодня: молодші чують, що він пояснює старшим, а старші змушені слухати те, що він пояснює молодшим.*

За школою був невеликий шкільний город, там із року в рік росла кукурудза. І по великих святах бабуся-прибиральниця варила з тієї кукурудзи дітям кашу. Зробить засмажку з цибулею на олії, наколотить її разом із кашею, виставить посеред шкільного двору ночви і накладе туди те вариво.

– *І ми, діти, всі зі своїми ложками, кидаємося до того корита, як поросята... Мені й досі пахне та каша, як згадаю, така добра була!*

Середню школу Григорій закінчував у Красногорівці, а десятилітку – в Білоцерківці. Тоді до старших класів приймали лише тих, хто навчався на «добре» та «відмінно». У Григорія ж у табелі були трійки. Допоміг дядько, який працював начальником шахти на Донбасі. Він розвідав, що для дітей, батьки яких загинули на фронті, роблять виняток. Дядько приїхав у Дзюбівщину і разом із Григорієм звернувся до райвно за довідкою. На її підставі хлопця прийняли у 8-й клас Білоцерківської школи.

Та радіти продовженню навчання довелося недовго. Тепер у школу Гриші потрібно було ходити сім кілометрів пішки. Щодня хлопчаки з Дзюбівщини долали горою відстань до мосту через Псьол, а звідти до Білоцерківки. Поки дійдеш – виморишся так, що ніяка наука в голову не лізла. Невдовзі, правда, збудували у Красногорівці ГЕС, і дорога до школи скоротилася до п'яти кілометрів. Та хлопчаки додумалися скорочувати собі маршрут до трьох кілометрів, перепливаючи Псьол на човні. Човен вони «позичали» в одного діда, який заробляв тим, що за 20 копійок перевозив на інший берег людей, які поспішали на базар.

Цілими днями в гумових чоботах

У 50-х роках популярними серед селян стали гумові чоботи. Сировиною для їх виробництва був природний каучук, який масово виробляли з маловідомої нині рослини кок-сагиз. Сталін принципово не хотів торгувати з капіталістами, які пропонували каучук на експорт, тож найкращі площі українських і білоруських чорноземів відводили під цю маленьку рослинку, схожу на кульбабку: її сік містив близько 10% каучуку.

Г. І. Шарай.

Колгоспники одразу зненавиділи як сам кок-сагиз, так і технологію його вирощування. Поля з кок-сагизом доводилося кілька разів полоти, видаляючи бур'ян (і особливо кульбабку). А збирати врожай треба було рано-вранці, щоб на рослинках ще була роса. У народі одразу виник жарт: «Спасибі Сталіну-грузину, що обув нас у резину». Свого апогею вирощування кок-сагизу досягло у 1954 році, де під цю рослину в Україні було зайнято 7 тис. га. Після 1954 року почали виготовляти синтетичний каучук, і про «цінну технічну культуру» забули.

– *У Білоцерківську школу ми ходили у резинових чоботах, іншого взуття не було. У будь-яку пору року! Взимку в них ноги мерзли, а як трохи потепліє – потіли. Це зараз діти у школі перевзуваються, а тоді ми увесь день – чотири пари – висиджували з мокрими ногами у резині. І так – шість днів на тиждень (тоді субота була робочим днем). Як тут не дякувати нашому керманичеві, що придумав отаке!*

Один на трьох комбайнах

Після школи Григорій закінчив у Софиному під Хоролом училище, одержавши спеціальність «тракторист-машиніст широкого профілю». Три роки відслужив у військах ПВО, вивчився на радиста, опанував азбуку Морзе, працював механіком-дизелістом.

Після армії працював у колгоспі на комбайнах. У 60-х роках на полях іще використовувався старенький «Сталінець-6» – причепний зернозбиральний комбайн, який випускали з 1947 по 1954 роки. Він одночасно міг виконувати кілька операцій: зрізати зернові, обмолочувати їх, очищувати зерно, а також збирати солому і полову. Та без трактора рухатися комбайн не міг. Тож управляли агрегатами троє працівників: тракторист, штурвальний і комбайнер. Григорій був за штурвального. А після того, як зібрали хліб, юнак пересідав на інший комбайн – силосний, СК-2,6. Цей комбайн механізатори дуже цінували за його універсальність: він міг прибирати рослини, посіяні суцільним, рядковим або квадратно-гніздовим способом із густою врожайністю. Григорій успішно скошував на ньому як низькостебельні трави, так і високу міцну кукурудзу.

Після збирання силосу Григорієві довіряли ще й новенький бурячний комбайн СКЕМ-3, з трьома рядками захвату. Цей причепний бурякозбиральний комбайн працював із трактором КДП-35, тож управлявся двома людьми – комбайнером і штурвальним.

– *Тепер такого немає, щоб на трьох комбайнах в один сезон працювала одна людина. А я робив!* – не без гордості зауважує Григорій Ілліч. – *А взимку ремонтував техніку в нетопленому холодному ангарі.*

Напружена праця сім років поспіль в умовах літньої спеки, пилу, шуму, вібрації і зимових морозів далася взнаки: чоловік захворів. Пролікувавшись у санаторії, попросив перевести його на легшу роботу – вагарем у колгоспі.

Враз став знаменитим

У 30 років Григорій Іванович вирішив докорінно змінити профіль своєї діяльності і стати пасічником. Щоб набути відповідних знань та практичних навичок, навчався у школі пасічників у Конотопі. А поки там учився – пристав на пропозицію заочно одержати спеціальність агронома у Чернятинському сільськогосподарському технікумі.

– *На вступному екзамені мене спитали лише формулу води і поставили п'ятірку. А ще я написав твір на тему «Комунізм – світле майбутнє всього людства». Колись у школі ми вивчали щось подібне, тож я пам'ятав розхожі фрази на кшталт: «Від кожного – за здібностями, кожному – за труд». Або: «В капіталістичному суспільстві людина людині – вовк». (Один учень із нашого класу тоді, було, сказав зі знанням справи: «Не тільки вовк, а й собака!» Так учитель його так лаяв!) Коротше: взяли мене одразу на другий курс.*

Там, у технікумі, Григорій і познайомився зі своєю Поліною Прокопівною, з якою 1971 року одружився. А роком раніше прийняв колгоспну пасіку й відтоді 33 роки поспіль працював біля бджіл, виконуючи й перевиконуючи плани зі здачі меду. Навіть прославився на всю Україну, потрапивши в газету «Сільські вісті».

Якось тодішній очільник області Ф. Т. Моргун проголосив заклик: за тиждень провести жнива. Він був у гарних стосунках із головою колгоспу Солодом, тож із усього району на трудову битву зігнали комбайни, мобілізували людей. І справді – за 7 днів зернові вдалося зібрати.

– *Збіжжя потім частково погнило, бо убирали його ще сируватим. Але рапортували про трудову перемогу голосно, на весь Союз! Наїхали журналісти, телебачення, підготували художню самодіяльність. Та вийшла якась затримка, і поки чекали приїзду начальства, журналістів запросили поглянути на колгоспну пасіку. Я тоді якраз качав мед, тож виставив медогонку прямо посеред вуликів (хоча так і не можна робити). Кореспондент «Сільських вістей» узяв у мене інтерв'ю і сфотографував.*

Так Григорій Шарай став популярним. Дехто з пасічників потім навіть ображався на нього: «Ми, мовляв, знаменитіші, а в газету не потрапили». Довелося Григорієві їх заспокоювати словами з відомої пісні: мовляв, потрібно «стремиться к великой цели, а слава тебя найдет!»

...Багато ще чого хочеться розповісти Григорієві Іллічу.

– *Тепер прийнято засуджувати радянське минуле,* – запевняє він. – *Або жалкувати за ним. Але в будь-якому разі його треба пам'ятати. Я останній залишився з тих, хто втратив своїх батьків у тій війні...*

А ще, мабуть один, хто дослідив свій рід до дев'ятого коліна. Один, хто так трепетно збирає найменші крихти історії рідного села, щоб передати їх майбутнім поколінням... Здоров'я і наснаги Вам, шановний Григорію Іллічу, ще на довгі роки. І з днем народження!

Сергій МИКОЛЕНКО.

ВЕСНА КРАСНА

Наша громада – єдина родина
№6(81)

Вітаємо!

Дні народження відзначають члени нашої громади:

26 березня
КОРДИШ ПЕТРО ПАВЛОВИЧ
(с. Красногорівка) – 60 років;

27 березня
КУРТА АГАФІЯ ДМИТРІВНА
(с. Бірки) – 70 років;
БЕРКАЛО МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ
(с. Герусівка) – 65 років;

28 березня
ШИЯН ГАННА ФЕДОРІВНА
(с. Поділ) – 75 років;
ШТЕПУРА ЛЕОНІД ОЛЕКСІЙОВИЧ
(с. Рокита) – 70 років;

29 березня
ЛЕВЧЕНКО ВІКТОР МИХАЙЛОВИЧ
(с. Коноплянка) – 85 років;

1 квітня
КАЛЕНІЧЕНКО ОЛЬГА ПЕТРІВНА
(с. Лугове) – 85 років;

2 квітня
КАГІРОВ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ,
учасник АТО (с. Бірки) – 35 років;

4 квітня
ШАРАЙ ГРИГОРІЙ ІЛЛІЧ
(с. Дзюбівщина) – 80 років;

5 квітня
КУЩ ВОЛОДИМИР ЯКОВИЧ
(с. Білоцерківка) – 95 років;
КУЩ ВІРА ВАСИЛІВНА
(с. Поділ) – 75 років;
МАЗАНЬКО ГАННА ОЛЕКСІЇВНА
(с. Рокита) – 75 років.

Виконком Білоцерківської сільської ради, рада ветеранів і члени громади вітають іменинників і бажають міцного здоров'я, довголіття, щастя, добра, благополуччя. Хай із весняними промінчиками сонця у ваших душах оживають віра, надія, любов та оптимізм.

За роком рік життя невпинно лине,
Дарує весен веселковий час.
У цю прекрасну ювілейну днину
Вітання щирі ви прийміть від нас.

Хай доля щедро шле добро і щастя,
Міцне здоров'я, море благ земних,
А світлі дні, мов рушники квітчасті,
Нехай ще довго стеляться до ніг.

Нехай душа у вас ніколи не старіє,
На білій скатертині будуть хліб і сіль,
Своїм теплом вас завжди сонце гріє,
Слова подяки линуть звідусіль.

Як рокитянські школярі проводжали зиму й зустрічали весну

Весна – прекрасна пора року, яка дає змогу не лише насолодитися цвітінням природи і сонячними променями, а й більше дізнатися про народні звичаї та традиції, пов'язані з цією порою року. Тому вчителі початкових класів Рокитянського ЗЗСО І—ІІІ ступенів Юлія Миколаївна Федіна та Олена Миколаївна Корнійчук разом зі своїми учнями провели виховний захід «Свято зустрічі весни».

Діти прощалися з лютою Зимою та дзвінко вітали довгожданну Весну. Другокласники і четвертокласники вітали Весну-красну веселими піснями, танцями, віршами. Олена Миколаївна (Зима) розповіла про свято Стрітення 15 лютого. Саме від цього дня чекали на весну. Погода була орієнтиром: якщо тепло – весна настане швидко, якщо холодно – зима ще пануватиме.

Ще однією датою, багатою весняними прикметами, було 14 березня, свято Євдокії або Явдохи, коли прокидався бабак. На свято Сорока святих 22 березня весну починали вже припрошувати і закликати. Для цього пекли печиво у вигляді пташок, яке називали «жайворонками». Але одразу «жайворонків» не їли, чекаючи наступного дня, коли дівчата і діти з усього села збиралися співати веснянки.

Юлія Миколаївна (Весна) наголосила, що кінець лютого й початок березня можна вважати найпоетичнішим періодом у нашому календарі, бо 25 лютого народилася Леся Українка, а 9 й 10 березня – відповідно День народження і День пам'яті Великого Кобзаря.

Учителі та учні після цікавого свята сфотографувалися разом.

Діти читали їхні вірші і згадували життєвий і творчий шлях. А ще на свято завітали різні герої: Зайчик, Синичка, Пролісок, Дощик, Сонечко, Березень, Квітень і Травень.

Присутні згадали ще одне весняне свято – Масляну, адже воно символізує проводи зими та зустріч весни. І хоча воно й не має конкретної дати, однак завжди припадає на межу зими та весни: лютий – березень. Тож наприкінці заходу діти частувалися головною стравою цього свята – млинцями. Нікого не залишило байдужим це народознавче дійство, адже воно було сповнене поезією народної мудрості та красою обрядів.

Юлія ФЕДІНА, Олена КОРНІЙЧУК,
учителі початкових класів.

У неділю 28 березня не забудьте перевести стрілки годинників на годину вперед

Перехід на літній час таки відбудеться

Українці вже звикли двічі на рік переводити стрілки годинників: у останню неділю жовтня відбувається перехід на зимовий час, а в останній тиждень березня – на літній.

Така ж практика існує в близько 160 країнах світу. Однак 2018 року в країнах Євросоюзу провели онлайн-опитування, в ході якого громадяни висловили своє незадоволення сезонним часом. Тож у ЄС планують незабаром відмовитися від переведення стрілок годинників та запровадити єдиний європейський час (однаковий у всіх країнах).

В Україні хотіли услід за Європою ухвалити подібне рішення. Але, як завжди, довго запрягали й не встигли. 3 березня Верховна Рада проголосувала в першому читанні за законопроєкт, який передбачає скасування переходу на зимовий та літній час. Однак 19 березня голосування за законопроєкт у другому читанні провалилося: голосів забракло, його відправили на доопрацювання. Тож у ніч із 27 на 28 березня нам таки доведеться переводити стрілки годинників. Нагадаємо: перехід на літній час відбувається о 3-й годині ночі шляхом переведення стрілок на годину вперед.

Якби люди не переводили годинники (тобто штучно не змінювали час), то влітку Сонце сходило б о 3—4-й годині, а заходило о 20--21-й. Сучасні люди, особливо городяни, давно вже не живуть за сонцем. Нам є що робити вечорами. А тому природно й зручно, коли в червні сутеніє майже о десятій, а в березні й вересні – не раніше сьомої. А сходить Сонце о 3-й, 4-й чи 5-й, для більшості з нас не має жодного значення.

Усе починалося як жарт

1784 року 78-річний Бенджамін Франклін – журналіст, винахідник і один із засновників США – був послом у Франції й мешкав у Парижі. Він помітив: французи люблять довгенько поспати й прокидаються з неабиякими труднощами.

Франклін і сам був соньком. Якось він написав сатиричну статтю «Економічний проект для зменшення вартості світла», в якій розповів: коли випадково прокинувся о 6-й годині ранку, то з великим здивуванням виявив, що «рано-вранці сонце вже сяє». Тож якщо перевести годинник на годину вперед, лише у Парижі можна було би заощадити 64 мільйони пудів воску на рік. Парижани сміялися над сатиричним есе американця, та невдовзі забули про його пропозицію. Лише сто років потому – вже не жартома, а цілком серйозно – переводити стрілки годинників улітку запропонували незалежно один від одного двоє науковців: 1895 року новозеландський дослідник комах і астроном Вернон Гудзон і 1907 року британський винахідник Вільям Віллет.

Вінстон Черчіль був у захваті від цієї ідеї. Однак втілити її в життя йому спершу не вдалося. 1916 року, в розпал Першої світової війни, першими перевели стрілки годинників на літній час Німеччина і Австро-Угорщина. Невдовзі за ними так само зробили й опоненти – Великобританія і Франція, а також інші європейські країни. Заощадження за рахунок довших світлих вечорів влітку мали підтримати економіку у важкі воєнні часи.

Скасовували й запроваджували знову

1919 року літній час було запроваджено в Українській Армії. Тим часом Німеччина відмовилася від літнього часу, який німцям не полюбився. У Франції літній час скасували трьома роками пізніше після протестів селян. Але вже 1923 року його повернули. Великобританія залишалася єдиною країною, вірною переходу на літній час.

Невдовзі після початку Другої світової війни, 1940 року, Німеччина знову повернулася до літнього часу. Його скасували 1949 року як у західній, так і в східній Німеччині.

У США, на батьківщині Бенджаміна Франкліна, літній час запроваджували під час Першої й Другої світової воєн. До 1966 року федерального закону, який би регулював це питання, не було. Кожен штат мав свій час.

Про перехід на літній час у Європі згадали лише 1973 року, коли на континенті настала глибока економічна криза через стрибок цін на нафту. Поступово його запровадили в низці країн.

У Росії перехід на літній час уперше відбувся 1917 року. Згодом більшовики почали всіляко експериментувати з часом. Спершу посунули час на годину, потім посунули ще на годину (щоб темніло ще пізніше), і це їм сподобалося. В якийсь момент влітку 1919 року на території України годинники випереджали природний час на 2,5 години!

Декретний час

А вже 1930 року в СРСР запровадили так званий декретний час, перевівши стрілки годинників на годину вперед. Таким чином до поясного, реального часу, додавалася ще одна година на увесь рік. Мета – раціональніше використання світлої частини доби і перерозподілу електроенергії між побутовим і виробничим споживанням.

Коли 1981 року в країні запровадили літній час, не скасовуючи «декретного», то розбіжності між природним часом і тим, який існував у країні в літній час, сягнули 2 годин.

1990 року «декретний» час скасували на території УРСР. Між тим літній час залишився й існує донині.

Експерти зазначають, що немає єдиної правильної думки, чи варто переводити стрілки своїх годинників. Адже з розвитком науки й техніки людство навчилося раціонально використовувати електроенергію та мати її запаси. Отже, перехід на літній час уже не виправдовує свою попередню мету. Водночас створює певні незручності та завдає шкоди здоров'ю.

Вплив на здоров'я

Здавалося, що таке одна година? Проте помічено, що в перший тиждень після переведення стрілок годинника на годину вперед (тобто коли в нас «крадуть» годину сну та змушують раніше прокидатися й приступати до роботи), кількість звернень до лікарів зі скаргами на серцево-судинні порушення зростає в десятки разів!

Особливо страждають люди з хронічними захворюваннями та фізично ослаблені, нетреновані.

Щоб перевірити, як впливає зміна часу особисто на вас, варто вирушити у відпустку десь за океан. Зміна часового поясу навіть у кілька годин неминуче призведе до порушень біоритмів, викличе дискомфорт, головний біль тощо.

Що робити

Поки в Україні вирішують, скасовувати чи залишати літній час, ми підготували кілька порад, як із меншими втратами для здоров'я пережити зміну звичного способу життя.

Хоча б за кілька днів до переходу на літній час лягайте спати раніше, ніж зазвичай. А от прокидатися треба у той же час, що й до цього.

Перед тим, як лягати спати, провітрюйте кімнату, щоб сон був міцнішим.

Пийте трав'яні чаї, робіть фізичну зарядку або прогулюйтеся пішки, особливо перед сном.

Будьте здорові!

Громадсько-політична газета "Наша громада – єдина родина". Свідоцтво про реєстрацію серія ПЛ № 1205-462Р від 19.12.2017 р.
Засновник – ПП "Білоцерківська агропромислова група". вул. Лесі Українки, 28, с. Білоцерківка Миргородського району. Віддруковано у друкарні "ПКЛ" вул. Чехова,12-а, м. Вінниця. Тел. (0432) 55-63-97.
Розповсюджується безплатно. Тираж 2400 прим. Замовлення № 2121406. Матеріали в газету надсилайте на електронну адресу: gazeta@biagr.net.ua